

POSTANOWIENIE

Dnia 29 września 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Gierszon

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.
po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 29 września 2020 r.,
sprawy **K. B.**
skazanego z art. 286 § 1 k.k.
z powodu kasacji wniesionej przez obrońcę skazanego,
od wyroku Sądu Okręgowego w W.
z dnia 19 grudnia 2019 r., sygn. akt X Ka (...),
zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w W.
z dnia 16 maja 2019 r., sygn. akt III K (...),

p o s t a n o w i ł

- 1) oddalić kasację jako oczywiście bezzasadną;**
- 2) obciążyć skazanego K. B. kosztami postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

K. B. został oskarżony o to, że:

1. w dniu 28 lutego 2014 r. w W. przy ul. N., działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, doprowadził M. M. i P. M. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w kwocie 39.000 zł. przez wprowadzenie ich w błąd co do zamiaru wywiązania się z zawartej umowy o wykonanie robót budowlanych o nr [...].2014,
tj. o czyn z art. 286 § 1 k.k. oraz
2. w nieustalonym dniu maja 2014 r. w W., działając w celu osiągnięcia korzyści

majątkowej, doprowadził M. M. i P. M. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w kwocie 46.000 zł. przez wprowadzenie ich w błąd co do zamiaru wywiązania się z zawartego aneksu nr 2 do umowy o wykonanie robót budowlanych o nr (...),

tj. o czyn z art. 286 § 1 k.k.

Wyrokiem z dnia 16 maja 2019 r., w sprawie o sygn. akt III K (...), Sąd Rejonowy w W. :

1. w ramach zarzucanego mu w punkcie pierwszym czynu uznał K. B. za winnego tego, że w dniu 28 lutego 2014 r. w W. przy ul. N. , działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, doprowadził M. M. i P. M. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w kwocie 39.000 zł. przez wyzyskanie ich błędu co do swojej sytuacji majątkowej oraz wprowadzenie ich w błąd co do faktycznego przeznaczenia przyjętej od nich zaliczki z tytułu zawartej umowy o wykonanie robót budowlanych o nr (...) i zamiaru jej przeznaczenia na realizację przedmiotowej budowy, tj. winnego czynu z art. 286 § 1 k.k. i za to na podstawie art. 286 § 1 k.k. skazał go i wymierzył mu karę 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz na podstawie art. 33 § 1 kk karę grzywny w wymiarze 200 stawek dziennych, przy ustaleniu wysokości każdej stawki na kwotę 10 zł;
2. w ramach zarzucanego mu w punkcie drugim czynu uznał K. B. za winnego tego, że w nieustalonym dniu maja 2014 r. w W., działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, doprowadził M. M. i P. M. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w kwocie 46.000 zł. przez wyzyskanie ich błędu co do swojej sytuacji majątkowej oraz wprowadzenie ich w błąd co do faktycznego przeznaczenia przyjętej od nich zaliczki z tytułu zawartego aneksu nr 2 do umowy o wykonanie robót budowlanych o nr (...) i zamiaru jej przeznaczenia na realizację przedmiotowej budowy, tj. winnego czynu z art. 286 § 1 k.k. i za to na podstawie art. 286 § 1 k.k. skazał go i wymierzył mu karę 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz na podstawie art. 33 § 1 kk karę grzywny w wymiarze 200 stawek dziennych, przy ustaleniu wysokości każdej stawki na kwotę 10 zł;
3. na podstawie art. 85 k.k., art. 86 § 1 2 k.k. jednostkowe kary pozbawienia

wolności i grzywny orzeczone w punktach I i II części dyspozytywnej wyroku połączył i wymierzył oskarżonemu K. B. karę łączną 8 miesięcy pozbawienia wolności oraz karę łączną grzywny w wymiarze 250 stawek dziennych, przy ustaleniu wysokości każdej stawki na kwotę 10 zł.

Powyższy wyrok zaskarżył obrońca oskarżonego K. B. w całości na korzyść oskarżonego. Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił:

1. obrazę przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na treść orzeczenia - art. 14 § 1 kpk,
2. obrazę przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na treść orzeczenia - art. 6 kpk, a także art. 42 ust. 2 Konstytucji (także w zw. z art. 4 kpk w zw. z art. 45 ust. 1 Konstytucji w zw. z art. 2 § 2 kpk,
3. obrazę przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na treść orzeczenia - art. 414 § 1 kpk,
4. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, który mógł mieć wpływ na treść tego orzeczenia (w tym z obrazą przepisów postępowania art. 7 kpk i art. 410 kpk),
5. obrazę przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na treść orzeczenia - art. 410 kpk oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji,
6. obrazę przepisów prawa materialnego - art. 286 § 1 kk oraz art. 1 § 1 kk,
7. rażącą niewspółmierność kary.

W związku z tymi zarzutami obrońca wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości przez uniewinnienie oskarżonego.

Apelację wniósł również oskarżony K. B. , który w pisemnym środku odwoławczym sformułował 12 zarzutów, w istocie swej sprowadzające się do polemiki z ustaleniami faktycznymi Sądu Rejonowego. Poza błędami w ustaleniach faktycznych, naruszeniami prawa procesowego głównie dotyczącymi postępowania dowodowego, oskarżony podniósł zarzut wykroczenia przez Sąd I instancji poza granice aktu oskarżenia. K. B. wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i o jego uniewinnienie.

Sąd Okręgowy w W. X Wydział Kamy – Odwoławczy wyrokiem z dnia 19 grudnia 2019 r., w sprawie sygn. akt X Ka (...), zaskarżony wyrok zmienił ten sposób, że na podstawie art. 69 § 1 i 2 kk w zw. z art. 70 § 1 kk wykonanie

orzeczonej wobec oskarżonego K. B. kary łącznej 8 miesięcy pozbawienia wolności warunkowo zawiesił na okres próby 3 lat. W pozostałej części zaskarżony wyrok utrzymał w mocy oraz orzekł o kosztach postępowania.

Od wyroku Sądu II instancji kasację wniósł obrońca K. B.. Zarzucił w niej:

- obrazę przepisów postępowania, która mogła mieć istotny wpływ na treść orzeczenia – art. 14 § 1 k.p.k. w zw. z art. 414 § 1 k.p.k. (w zw. z art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k.) - przez orzekanie z naruszeniem zasady skargowości (i wadliwy w tej sytuacji brak umorzenia postępowania), tj. orzekanie mimo braku skargi uprawnionego oskarżyciela odnośnie przypisanych czynów (i wadliwy w tej sytuacji brak umorzenia postępowania), a także w rezultacie orzekanie z obrazą przepisów prawa materialnego art. 286 § 1 k.k. oraz art. 1 § 1 k.k. (przypisanie czynów nie objętych skargą uprawnionego oskarżyciela i nie stanowiących czynów zabronionych pod groźbą kary).

Na tej podstawie skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i o uniewinnienie oskarżonego oraz o zasądzenie na rzecz oskarżonego zwrotu kosztów postępowania według norm przepisanych, w tym kosztów obrony z wyboru.

W odpowiedzi na kasację prokurator wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest oczywiście bezzasadna. Uzasadniając sformułowany w kasacji zarzut obrońca wskazał, że w opisie czynów zarzucanych skazanemu znalazł się – gdy chodzi o opis czynności wykonawczej - jedynie element „wprowadzenia w błąd co do zamiaru wywiązania się” z zaciągniętego zobowiązania. Dodać należy, że w opisach tych zawarty był także fragment dotyczący skutku czynu, to jest doprowadzenie do niekorzystnego rozporządzenia oraz w odniesieniu do opisu strony podmiotowej czynu skazanego - element wskazujący na działanie oskarżonego w celu osiągnięcia korzyści majątkowej.

Natomiast w opisie czynów przypisanych skazanemu znalazły się dodatkowe elementy charakteryzujące czyn, a mianowicie „wyzyskanie ich błędu co do swojej sytuacji majątkowej oraz wprowadzenie ich w błąd co do faktycznego przeznaczenia przyjętej od nich zaliczki (...) i zamiaru jej przeznaczenia na

realizację przedmiotowej budowy”. W ocenie obrońcy dokonana zmiana opisu czynów doprowadziła do przypisania skazanemu przestępstw, które nie były objęte treścią skargi oskarżyciela publicznego.

Odnosząc się do tego zarzutu podkreślić należy, że o przekroczeniu granic skargi oskarżyciela świadczyć może przypisanie w wyroku czynu stanowiącego inne zdarzenie historyczne niż czyn zarzucany. Taka sytuacja nie zachodzi w badanej sprawie. Sąd przypisał skazanemu sprawstwo czynów, których opis mieścił się w granicach tego samego zdarzenia historycznego. Porównanie opisu czynów zarzucanych i czynów przypisanych prowadzi do wniosku, że następujące elementy ich opisu: „wprowadzenie ich w błąd co do faktycznego przeznaczenia przyjętej od nich zaliczki (...) i zamiaru jej przeznaczenia na realizację przedmiotowej budowy” uznać można wręcz za uszczegółowienie następującego elementu opisu czynu zarzucanego: „wprowadzenia w błąd co do zamiaru wywiązania się” z zaciągniętego zobowiązania. Zgodnie bowiem z zawartą przez strony umową, zaliczki miały być przeznaczone na zakup drewna potrzebnego do budowy domu oraz na sfinansowania realizacji zgodnie z zasadami sztuki budowlanej pierwszego etapu budowy (stan zero budynku – fundamenty).

Umieszczenie w wyroku dodatkowych elementów opisu czynów przypisanych skazanemu, to jest „wyzyskanie ich błędu co do swojej sytuacji majątkowej” nie odnosiło się do innego zdarzenia faktycznego, niż będące przedmiotem zarzutów opisanych w akcie oskarżenia. Poza tym, nie stanowiło takiego elementu opisu czynu, który byłby konieczny dla skazania sprawcy z art. 286 § 1 k.k. Wyzyskanie błędu stanowi bowiem znamię czynności sprawczej przestępstwa oszustwa, które w jego opisie ustawowym występuje jako alternatywne w stosunku do znamienia „wprowadzenia w błąd”. W orzecznictwie Sądu Najwyższego dotyczącym problematyki tożsamości czynu zajęto stanowisko, że zmiana opisu czynu polegająca na przyjęciu innego znamienia czynności wykonawczej w stosunku do opisanej w akcie oskarżenia nie stanowi przekroczenia jego granic. Tymczasem w badanej sprawie oprócz uszczegółowienia sposobu realizacji jednego z alternatywnie określonych w art. 286 § 1 k.k. znamion, którego ogólny opis znajdował się w opisach czynów zawartych w akcie oskarżenia, Sąd I instancji stwierdził także wystąpienie innych znamion.

Rozważając znaczenie zmian dokonanych w opisie czynu dla stwierdzenia naruszenia zasady skargowości warto przywołać stanowisko Sądu Najwyższego zawarte w postanowieniu z dnia 5 września 2019 r., I KZP 6/19 (OSNKW 2019 z. 9, poz. 53), w którym powołując się na dotychczasowe orzecznictwo Sąd Najwyższy stwierdził, że:

„(...) sąd orzekający w sprawie karnej dysponuje znaczną swobodą w kształtowaniu przedmiotowo-podmiotowego opisu oraz oceny prawnej zachowania oskarżonego w ramach zdarzenia historycznego będącego podstawą orzekania i przedmiotem procesu (wyrok z dnia 6 kwietnia 2017 r., V KK 330/16, KZS 2017/6/16). Przyjęcie, że opis czynu zawarty w zarzucie skargi uprawnionego oskarżyciela stanowi jedynie procesową hipotezę, podlegającą weryfikacji w toku sądowego postępowania dowodowego, traktowane jest jako wynikające z istoty zasady skargowości (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2017 r., IV KK 85/17, M. Cieślak, Polska procedura karna. Podstawowe założenia teoretyczne, Warszawa 1984, s. 298). Takie traktowanie opisu czynu zarzucanego sformułowane w skardze uprawnionego oskarżyciela jest również uzasadnione tym, że w miarę przechodzenia procesu do kolejnych jego stadiów wiedza o czynie ulega wzbogaceniu (S. Stachowiak, op. cit., s. 199-200). Jednocześnie podkreśla się, że o wyjściu poza granice aktu oskarżenia nie przesądza dokonanie odmiennych ustaleń faktycznych co do miejsca czynu, daty czynu, o ile zachowano tożsamość innych elementów opisu czynu (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 lutego 2017 r., IV KK 299/16). Nie narusza zasady skargowości także dokonanie modyfikacji sposobu działania sprawcy, zakładające odmienną przedsięwziętych czynności, gdy z kolei zachowana zostaje tożsamość daty i miejsca czynu (zob. postanowienie z dnia 10 sierpnia 2017 r., V KK 172/17). Zasada skargowości nie ogranicza również sądu w dokonywaniu ustaleń dotyczących szczegółowych elementów faktycznych zdarzenia opisanego w akcie oskarżenia, ani w prawnej ocenie zarzucanego czynu (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2017 r., IV KK 85/17).”

Zauważyć również należy, że zarzut sformułowany w kasacji został podniesiony także w apelacji. Sąd II instancji odniósł się do niego na s. 6-7 uzasadnienia wyroku. Stwierdził tam, że zarzut apelacji jest niezasadny, gdyż

analiza elementów wyznaczających w badanej sprawie tożsamość zdarzenia historycznego prowadzi do wniosku, iż przypisane sprawcy czyny nie wychodzą poza ramy aktu oskarżenia. Pomimo modyfikacji opisu czynu przypisanego zachowana jest tożsamość czynów. W związku z tym tożsamy zarzut został w prawidłowy sposób rozpoznany przez Sąd II instancji.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

Orzeczenie o kosztach uzasadnia treść art. 637a k.p.k. w zw. z art. 636 § 1 k.p.k.